

Олена Адамівна ЛАГОВСЬКА

доктор економічних наук, професор,
декан факультету обліку і фінансів,
Житомирський державний технологічний університет
E-mail: lagovskaya1@meta.ua

Інна Ігорівна ШАЙДЕЦЬКА

Житомирський державний технологічний університет
E-mail: inna.shaydetska@mail.ru

**КОРПОРАТИВНІ КОНФЛІКТИ ТА ІНФОРМАЦІЙНА АСИМЕТРІЯ:
ПРИЧИНИ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ**

Лаговська, О. А. Корпоративні конфлікти та інформаційна асиметрія: причини і шляхи подолання [Текст] / Олена Адамівна Лаговська, Інна Ігорівна Шайдецька // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 26. – № 1. – С. 170-178. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Однією з передумов підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних бізнес-одиниць є відповідний рівень інформаційної взаємодії між стейкхолдерами. Це потребує вирішення проблеми корпоративних конфліктів та інформаційної асиметрії. У ході дослідження розглянуто основні причини та шляхи подолання корпоративних конфліктів та інформаційної асиметрії. Ідентифіковано основні інтереси учасників корпоративних конфліктів, здійснено їх аналіз, а також запропоновано відповідну їх класифікацію як основу побудови вимог до системи обліково-аналітичного забезпечення інформаційних запитів.

Мета. Дослідити основні причини корпоративних конфліктів та інформаційної асиметрії, а також запропонувати шляхи їх мінімізації та подолання.

Метод (методологія). Відповідно до встановленої мети використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання.

Результати. Запропоновано шляхи подолання корпоративних конфліктів та інформаційної асиметрії через визначення та оцінку інформаційних потреб основних стейкхолдерів, які мають значний вплив на успішну діяльність та можливість маніпулювання показниками про господарську діяльність підприємства.

Ключові слова: конфлікт; корпоративний конфлікт; асиметрія; інформаційна асиметрія; учасники корпоративного конфлікту.

Olena Adamivna LAHOVS'KA

Doctor of Sciences (Economics),
Professor,
Dean,
Faculty of Accounting and Finance,
Zhytomyr State Technological University
E-mail: lagovskaya1@meta.ua

Inna Ihorivna SHAYDETS'KA

Zhytomyr State Technological University
E-mail: inna.shaydetska@mail.ru

CORPORATE CONFLICTS AND INFORMATION ASYMMETRY: CAUSES AND WAYS OF OVERCOMING

Abstract

Introduction. *The appropriate level of information interaction between stakeholders is one of the preconditions for increasing the investment attractiveness of domestic business units. It requires problem solving of corporate conflicts and information asymmetry. In the course of the study the main reasons and ways to overcome conflicts and corporate information asymmetry are considered. The major interests of participants of corporate conflicts are determined. Their analysis is carried out. The appropriate classification of these interests, as a basis for the requirements to accounting and analytical support of information requests, is worked out.*

Purpose. *The aim of the article is to investigate the main causes of conflicts and corporate information asymmetry and to suggest ways of their minimizing and overcoming.*

The method (methodology). *The general scientific and special methods of scientific knowledge have been used in this investigation.*

Results. *Ways of overcoming conflicts and corporate information asymmetries have been proposed. It should be done due to the defining and assessing of information needs of main stakeholders that have a high impact on successful activity and possibility to manipulate the figures concerning economic activity of enterprises.*

Keywords: *conflict; corporate conflict; asymmetry; information asymmetry; members of the corporate conflict.*

JEL classification: G1, G3

Вступ

За сучасних умов господарювання проблема вирішення корпоративних конфліктів та інформаційної асиметрії набуває все більшого значення для бізнес-одиниць. Це обумовлено перш за все тим, що корпоративний конфлікт притаманний будь-якій бізнес-структурі; відсутність врегулювання ускладнює шляхи подолання інформаційної асиметрії та мінімізації; а також наявність учасників з різними інтересами та можливістю їх реалізації, низьким показником захисту прав інвесторів, дистанціюванням власників від процесу управління, що породжує інформаційну асиметрію.

Проблему відсутності національного законодавства з регулювання корпоративних конфліктів засвідчує рейтинг України в списку Doing Business за показником «захист міноритарних акціонерів». Так Україна з 88 місця в 2015 році перемістилася на 87 в 2016 році, що насамперед знижує інвестиційну привабливість. Вітчизняна робоча група Vox Ukraine Index of Economic Freedom зазначає, що іноземні інвестиції – найкоротший (якщо не єдиний) шлях до економічного процвітання України. Але за останні два роки країна не досягла значного успіху в залученні іноземного капіталу, оскільки інвестори не поспішають в Україну не лише через війну, адже у рейтингу економічної свободи (Index of Economic Freedom), що укладається Heritage Foundation спільно з виданням «The Wall Street Journal», Україна зайняла 162 місце, набравши всього 46,8 балів. Країни з показником нижче 50 вважаються державами з репресивною економікою. Згідно з цим дослідженням в Україні найменш вільна економіка в європейському регіоні – 44 місце з 44 [15].

Проблемам корпоративних конфліктів присвячені роботи Алексєєва Г. В., Борцевича Г. С., Бобришева А. Д., Боханова Е. Х., Вінника О. М., Васильєва В. А., Данілової Е. І., Дениса О. Б., Кравчука В. М., Регурецької О. В., Саракун І. Б. та інших.

Цікавими та корисними у вирішенні питань інформаційної асиметрії є праці вітчизняних науковців, а саме Д. Грицишен, В. Євдокимова, М. Єрмошенка, Г. Загряя, О. Костюка, В. Огієнка, а також проблеми піднімаються в працях зарубіжних авторів А. Агравала, Дж. Акерлофа, В. Г. Брента, Р. Н. Джаймса, М. Т. Леарі та М. Р. Робертса, П. Манаса та Л. Ботаза, Дж. Стігліца, Єв-Мінг Чіа, К. Шу та Дж. Вейанта.

Більшість з фахівців притримуються думки про те, що асиметрична інформація суттєво впливає на порядок прийняття рішень керівництвом різних суб'єктів господарювання.

Актуальність питання інформаційної асиметрії також підтверджується тим, що Нобелівським комітетом двічі було премійовано науковців: Нобелівську премію 1996 р. з економіки було присуджено У. Вікрі та Дж. Міррлізу «За фундаментальний внесок у розвиток теорії поведінки економічних агентів в умовах асиметричної інформації», а також у 2001 р. – Джорджу Акерлофу з Каліфорнійського університету в Берклі, Майклу Спенсу зі Стенфордського університету і Джозефу Стігліцу, професору економіки Колумбійського університету за спільну роботу з «асиметрії інформації» [6, с. 135].

Тематика корпоративних конфліктів та асиметрії інформації за останні роки все частіше обговорюється в наукових дослідженнях, рейтингових агентствах, засобах масової інформації. Слід наголосити, що досить часто стали зустрічатись публікації, присвячені корпоративним конфліктам або ж взагалі рейдерству підприємства, однак, незважаючи на актуальність у наукових працях, існують різні думки щодо визначення поняття «корпоративний конфлікт», класифікації груп учасників корпоративних конфліктів, що активізує дослідження в цьому напрямі.

Мета та завдання статті

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій з питань виникнення причин і шляхів подолання корпоративних конфліктів та інформаційної асиметрії. Відповідно до мети були визначені наступні завдання: окреслити зміст поняття «корпоративний конфлікт», удосконалити класифікацію групи учасників корпоративних конфліктів, визначити причини та шляхи подолання корпоративних конфліктів та інформаційної асиметрії.

Виклад основного матеріалу дослідження

У сучасних умовах ринкової економіки корпоративні конфлікти та інформаційна асиметрія мають вплив не тільки на ринок товарів та послуг, але і на систему бухгалтерського обліку. Негативні наслідки такої ситуації впливають на якість облікової інформації, яка є однією з основних складових інформаційного забезпечення в процесі прийняття управлінських рішень.

Варто зауважити, що облікова інформація повинна задовольняти інформаційні потреби користувачів як з прямим, так і опосередкованим впливом на бізнес. Користувачам з прямим впливом на бізнес необхідно найбільше облікових даних про: оцінку фінансово-майнового стану, доходи, витрати та фінансові результати, прибутковість підприємства, результативність господарської діяльності, рентабельність, платоспроможність тощо. Користувачам з опосередкованим впливом на бізнес необхідні облікові дані про платоспроможність та ліквідність бізнес-одиниці, дані про своєчасність сплати податків та зборів, викиди в довкілля і т.ін.

Користувачам облікової інформації слід обережно ставитися до отриманих даних при прийнятті управлінських рішень. Облікова інформація навіть за умови, коли обліковими працівниками при її формуванні дотримано всіх облікових процедур і з їх боку не було наміру викривити облікові дані, існує ймовірність незадоволення інформаційних запитів користувачів тією мірою, у якій вони собі це уявляли. До такої ситуації може призвести методологічна альтернативність у способах визнання та методах оцінки об'єктів і процесів у системі бухгалтерського обліку, що призводить до розбіжностей між обліковим та економічним трактуванням понять та категорій, а отже, може викликати побічні ефекти при використанні облікової інформації в цілях управління. Ця ситуація загострюється наявністю як конфліктів у діяльності органів управління, так і корпоративних конфліктів загалом [2, с. 22].

Ідентифікуючи роль системи бухгалтерського обліку у взаємодії груп учасників корпоративних конфліктів у межах дослідження, на нашу думку, перш за все доцільно розглянути основні погляди вчених та науковців на визначення поняття «корпоративний конфлікт», оскільки останнє використовується в багатьох різних значеннях в економічній, обліковій та нормативно-правовій літературі та залишається чітко не окресленим.

Вивчаючи поняття «корпоративний конфлікт» в економічній та обліковій літературі, ми дійшли висновку, що можна виокремити три основні групи щодо розуміння вітчизняними науковцями останнього:

- це істотні розбіжності між акціонерами АТ і самим товариством в особі його органів управління та посадових осіб, а також між акціонерами АТ;
- порушення норм чинного законодавства, статуту чи внутрішніх документів товариства, прав акціонерів чи групи акціонерів, позови до товариства, його органів управління чи по суті рішень, які вони ухвалювали;
- боротьба суб'єктів корпоративних відносин за матеріальні та нематеріальні ресурси акціонерних товариств із використанням усіх наявних у них інструментів та методів впливу.

У своїй роботі Кужелев М. О. підкреслює, що ключовою проблемою в системі корпоративних відносин є конфлікт інтересів, який постійно виникає між власниками (акціонерами), радою директорів і

менеджментом акціонерного товариства. Основна передумова виникнення цієї проблеми впливає з економічної сутності корпорації й полягає у дистанціюванні власників від процесу поточного управління компанією [3, с. 36].

Таким чином, поняття «корпоративний конфлікт» у працях науковців та вчених розглядається лише для акціонерних товариств, також слід зауважити, що здебільшого до розгляду беруться спори між акціонерами, менеджерами, органами управління та трудовим колективом.

Суб'єкти корпоративних конфліктів – це учасники корпоративних конфліктів, які мають фінансовий інтерес, який пов'язаний з діяльністю підприємства.

Об'єктами корпоративних конфліктів є виплата дивідендів, виплата заробітної плати працівникам, підвищення підзвітності менеджерів та інше.

Узагальнюючи основні погляди вчених до визначення та враховуючи вищезазначене, «корпоративний конфлікт», на нашу думку, – це конфлікт інтересів між суб'єктами корпоративних відносин, що мають прямий вплив на бізнес, та зацікавленими особами, які мають опосередкований вплив на бізнес, за матеріальні та нематеріальні ресурси підприємства, що спричинено різними групами корпоративних інтересів, які в результаті призводять до змін у діяльності підприємства.

У ході дослідження ми дійшли висновку, що учасників корпоративних конфліктів, які мають різні інтереси, слід поділити на дві групи (рис. 1):

1. Учасники корпоративного конфлікту, які мають прямий вплив на бізнес;
2. Зацікавлені особи, які мають опосередкований вплив на бізнес.

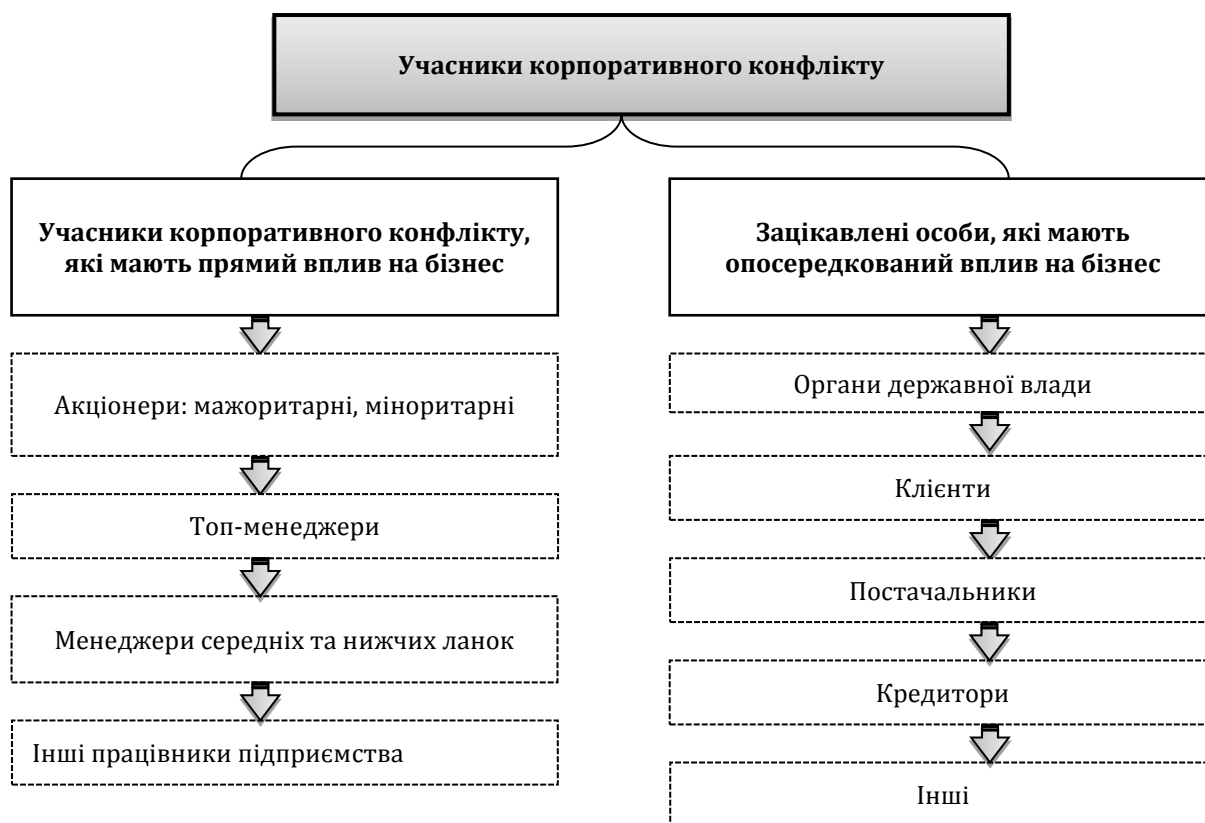

Рис. 1. Учасники корпоративного конфлікту

Розглянемо більш детально причини виникнення корпоративного конфлікту між учасниками, які мають прямий та непрямий (опосередкований) вплив на бізнес, та охарактеризуємо їх.

Причини виникнення корпоративних конфліктів для учасників першої групи наведено на рис. 2.

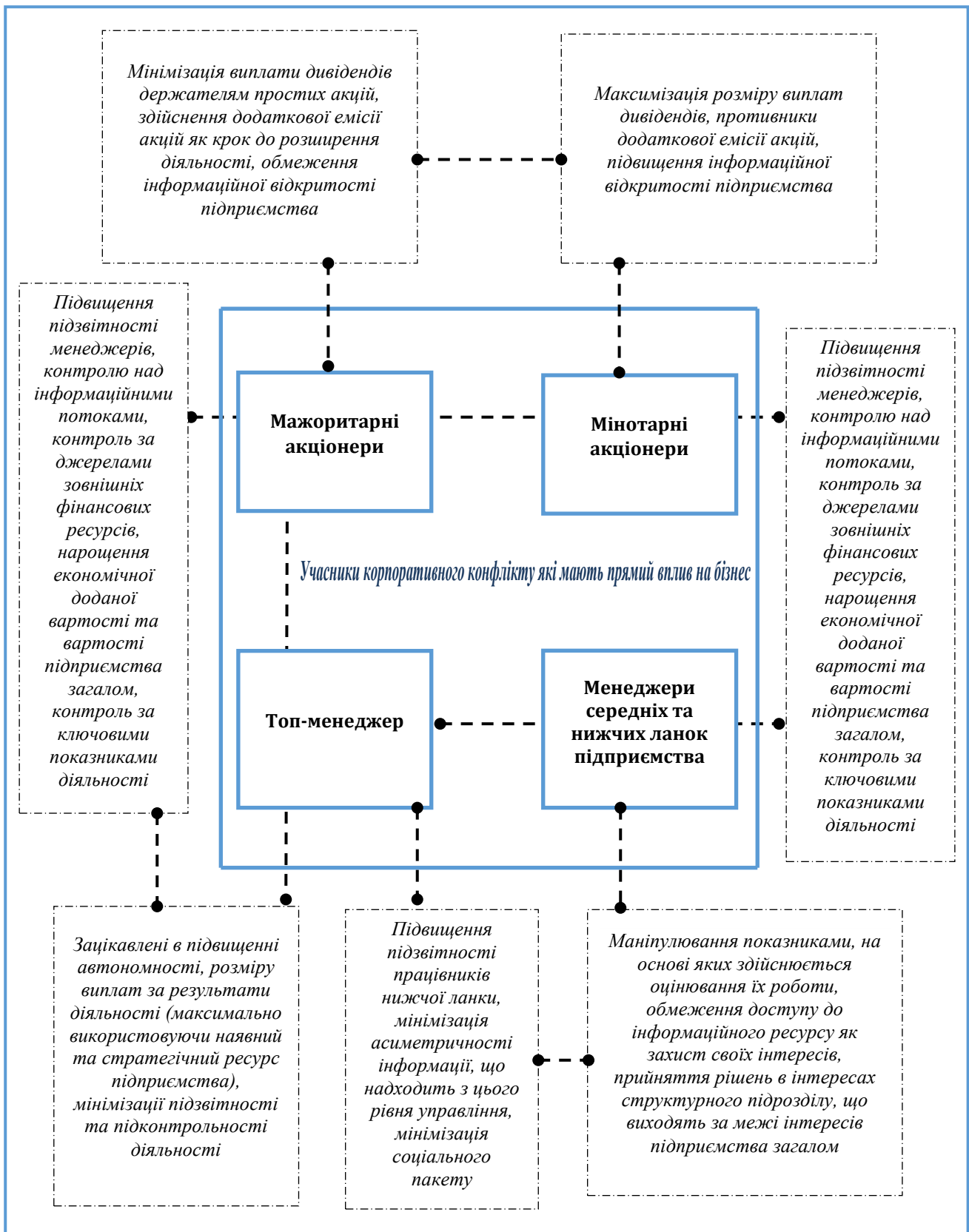

Рис. 2. Учасники корпоративного конфлікту, які мають прямий вплив на бізнес

Акціонери поділяються на дві підгрупи, які мають певні розбіжності в інтересах діяльності підприємства, а саме: процедурі виплат дивідендів, додатковій емісії акцій та відкритості інформації.

Слід наголосити, що інтереси мажоритарних акціонерів спрямовані на мінімізацію виплати дивідендів міноритарним акціонерам, здійснення додаткової емісії акцій, оскільки їх діяльність орієнтована на довгостроковий період. З іншого боку, міноритарні акціонери є противниками інтересів мажоритарних акціонерів, тому що основні інтереси полягають в отриманні максимального розміру виплати дивідендів та відкритого доступу до інформації підприємства.

Причинами виникнення корпоративних конфліктів для учасників другої підгрупи є підвищення підзвітності менеджерів, контролю за діяльністю підприємства та оплати праці.

Щодо інтересів топ-менеджерів, то вони полягають у підвищенні підзвітності працівників нижчої ланки та мінімізації асиметрії інформації, що надходить від працівників нижчої ланки управління.

Таким чином, ідентифікуючи роль системи бухгалтерського обліку у взаємодії цієї групи корпоративних конфліктів, варто виокремити форми реалізації інтересів у бухгалтерському обліку, а саме:

- заходи з організації бухгалтерського обліку, зокрема формування та реалізації облікової політики на підприємстві;
- формування управлінської бухгалтерської звітності.

Зауважимо, що формування управлінської бухгалтерської звітності покликане забезпечувати управління оперативною інформацією в процесі прийняття ефективних управлінських рішень, таким чином ця ситуація спричинена тим, що форми реалізації інтересів у бухгалтерському обліку для учасників корпоративного конфлікту, які мають прямий вплив на бізнес, є досить обмеженими, у зв'язку з чим постає питання розширення складу фінансової звітності, що буде оприлюднена та відображатиме максимум можливої інформації для зацікавлених осіб [7, с. 24].

Слід розглянути, які причини корпоративного конфлікту виникають між учасниками, які мають прямий вплив на бізнес, та заінтересованими особами, які мають опосередкований вплив на бізнес (рис. 3).

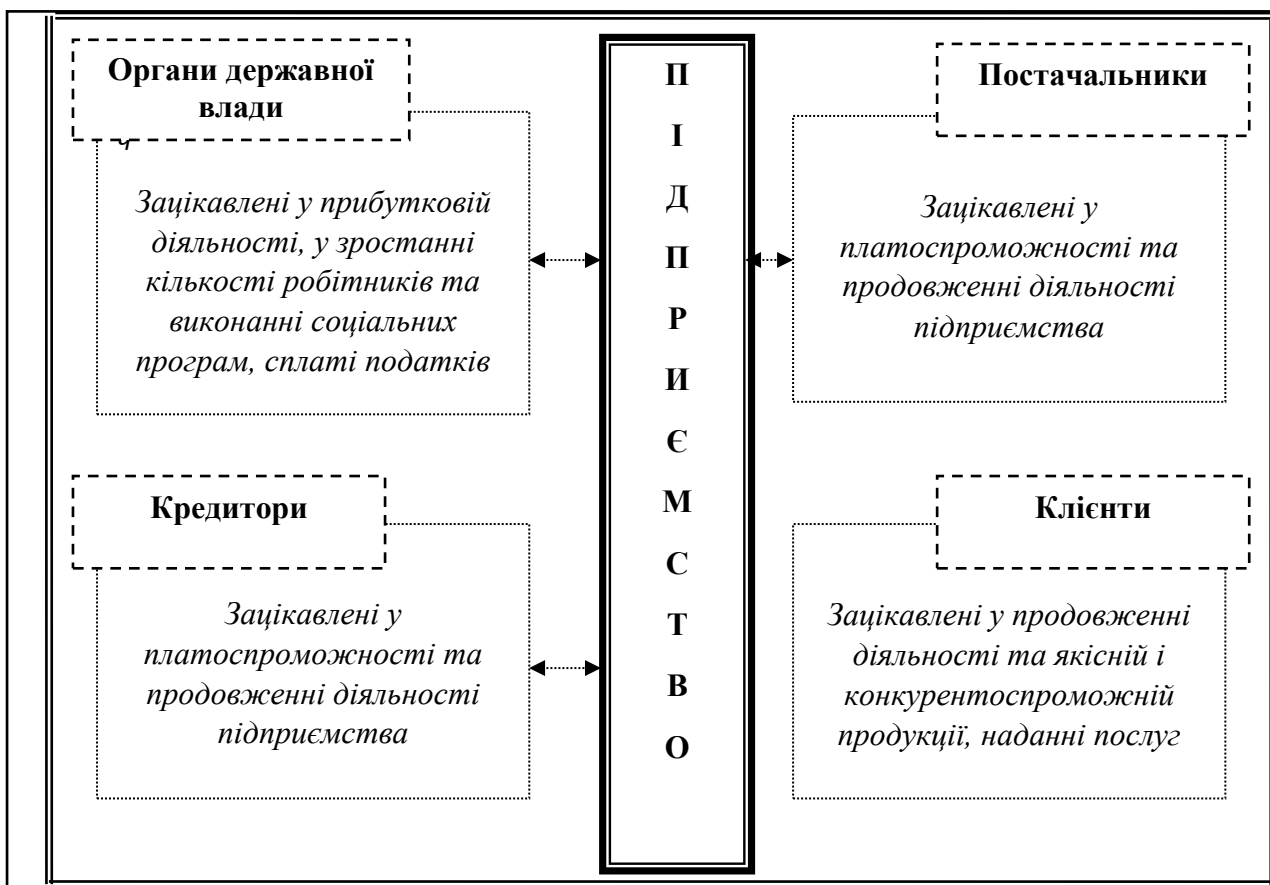

Рис. 3. Причини корпоративних конфліктів між підприємством і суб'єктами, які мають опосередкований вплив на бізнес

Як видно з рис. 3, основними причинами виникнення таких корпоративних конфліктів можна назвати інформаційну закритість компаній, яка виникає в результаті процедури сплати податків,

викривленні інформації про екологічні наслідки діяльності підприємств, підконтрольності діяльності. Спробуємо розглянути ці проблеми докладніше. Що стосується інформаційної закритості компаній, то Тарасова О. В. зазначає, що цей чинник пояснюється високим адміністративним пресом на успішні компанії, посиленням активності з боку корпоративних поглиначів тощо. Існує суперечність між інформаційною прозорістю (як засобом подолання корпоративного конфлікту, припинення зловживань інсайдерською інформацією) і небезпекою розкриття інформації (як чинника, який сприяє ворожим поглинанням і посиленню адміністративного пресу з боку корумпованих урядовців) [12].

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що причини корпоративних конфліктів є основою інформаційної асиметрії, яка проявляється у недосконалому та низькій прозорості інформації, а також у використанні різних відомостей різними учасниками господарських процесів для ухвалення управлінських рішень. Так, наприклад, менеджери володіють більш точною та оперативною обліково-аналітичною інформацією про господарську діяльність підприємства, яка не відображається у фінансовій звітності та є недоступною для власників та інвесторів, які зацікавлені в повній та достовірній інформації. Це підкреслюють результати дослідження, проведеного Асоціацією присяжних сертифікованих бухгалтерів під заголовком «Зрозуміти інвесторів: напрями корпоративної звітності». Майже дві третини 300 інвесторів повідомили АССА, що керівники обережно публікують дані по фінансовій звітності і тому значна більшість інвесторів каже, що вони вище цінують інформацію, одержану з інших джерел, а не з традиційних фінансових звітів. Слід зауважити, що 45 % респондентів вважають, що річний звіт є нікчемним, а також 46 % вважають, що обов'язкову квартальну звітність потрібно скасувати [14]. Таким чином, інвестори стали більш скептично ставитись до інформації, яка надається компаніями у фінансовій звітності, починаючи з моменту світової фінансової кризи, оскільки в результаті інформаційна асиметрія на глобальному рівні призвела до фінансової кризи у 2008 р.

Так Євдокимов В.В. зазначає: якщо основним користувачем інформації виступає держава, підприємство прагне показати якомога нижчі фінансові результати з метою зниження бази оподаткування. Прикладом може слугувати, коли прагнення суб'єктів господарювання знизити базу оподаткування з широким використанням методів і схем податкової оптимізації призводить до низької інвестиційної привабливості підприємств, заниження офіційної заробітної плати (іноді до мінімуму), що нараховується та виплачується працівникам тощо [6, с. 138].

Отже, інформаційна асиметрія – це недосконала або неповна інформація про господарську діяльність суб'єкта господарювання, яка виникає через те, що різні учасники господарських процесів мають різні відомості для управлінських рішень.

Варто зазначити, що ця ситуація впливає на ухвалення оптимальних рішень, очікувані майбутні вигоди, породжує додаткові витрати підприємства, схильність підприємства до ризиків та позначається на конкуренції та ефективності діяльності підприємства.

Таким чином, виявлені проблеми спонукають до вдосконалення вимог бухгалтерського обліку, оскільки нині бухгалтерський облік – це не просто реєстрація підприємства, обробка та систематизація інформації, а специфічна система комунікацій між учасниками господарських відносин на мікро- та макрорівнях [4, с. 74].

Тому необхідно шукати шляхи подолання асиметрії інформації та мінімізації корпоративних конфліктів.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Загальний висновок, який дозволяє зробити проведене дослідження, полягає в тому, що основними шляхами подолання асиметрії інформації та мінімізації корпоративних конфліктів є проведення аналізу цієї проблеми, що в результаті сприяє визначенню та оцінці основних учасників, які мають високий вплив на успішну діяльність та маніпулювання показниками про господарську діяльність підприємства. Для цього слід:

- визначити групи учасників корпоративних конфліктів;
- окреслити інтереси кожної групи учасників корпоративних конфліктів;
- сформулювати спільне бачення щодо результатів діяльності підприємства;
- розробити нормативні регламенти та документи, що спрямовані на шляхи подолання асиметрії інформації та мінімізації корпоративних конфліктів, зокрема:
 - Положення про захист комерційної таємниці та конфіденційної інформації;
 - Положення про заходи щодо запобігання корпоративним конфліктам на підприємстві;
 - Положення про заходи щодо запобігання асиметрії інформації;
 - Правила внутрішнього трудового розпорядку;
 - Кодекс корпоративної етики;
 - Вимоги до облікової політики в контексті організаційної структури підприємства.

Отже, внесення зазначених пропозицій дозволить подолати асиметрію інформації та мінімізувати корпоративні конфлікти на підприємстві.

Список літератури

1. Алексеев, Г. В. Корпоративные конфликты: причины их возникновения и способы преодоления / Г. В. Алексеев, А. Д. Бобрышев, Е. Н. Боханова. – М.: Едиториал, 2002. – С. 187.
2. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством [Текст]: конспект лекцій для студентів спеціальності 8.03050901 «Облік і аудит» денної і заочної форм навчання / уклад. І. Б. Садовська. – Луцьк: Луцький НТУ, 2015. – 73 с.
3. Гаврилко, П. П. Корпоративні відносини в банківському секторі : фінансові механізми та маркетингові стратегії : моногр. / П. П. Гаврилко, М. О. Кужелев, І. Г. Брітченко. – Рівне-Новий Сонч: Волин. обереги, 2016. – 228 с.
4. Гайдуцький, П. І. Роль бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз / П. І. Гайдуцький, В. М. Жук // Економіка України. – 2012. – № 12.- С. 72-82.
5. Данилова, Е. І. Дослідження корпоративних конфліктів в корпораціях авіаційної галузі [Електронний ресурс] / Е. І. Данилова. – Режим доступу: jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/viewFile/407/395.
6. Євдокімов, В. В. Асиметрія бухгалтерської інформації та шляхи її мінімізації [Електронний ресурс] / В. В. Євдокімов. – Режим доступу: http://www.vuzlib.com.ua/articles/book/1545Asimetr%D1%96ja_bukhgaltersko%D1%97_%D1%96/1.html.
7. Розвиток бухгалтерського обліку в контексті узгодження антагоністичних інтересів груп заінтересованих осіб [Текст] : монографія / І. В. Жиглей, В. І. Кузь, О. А. Лаговська, О. В. Олійник. – Чернівці: Технодрук, 2012. – 248 с.
8. Рибінцев, В. О. Сутність та класифікація корпоративних конфліктів / В. О. Рибінцев, М. В. Хацер // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2012. – № 748. – С. 95-99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2012_748_17.
9. Семенов, А. С. Корпоративные конфликты. Причины их возникновения и способы преодоления / А. С. Семенов, Ю. С. Сизов. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – С. 11.
10. Соляник, О. М. Корпоративні конфлікти як об'єкт управління / О. М. Соляник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.essuir.sumdu.edu.ua.
11. Тарасова, О. В. Проблеми управління великими підприємствами в Україні / О. В. Тарасова // Науковий вісник ОДТЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Науки : економіка, політологія, історія. – 2006. – № 4(24). – С. 235-242.
12. Тарасова, О. В. Корпоративні конфлікти як одна з проблем управління підприємствами в Україні / О.В. Тарасова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua>.
13. Холод, В. В. Корпоративні конфлікти та шляхи їх подолання [Електронний ресурс] / В. В. Холод, Л. С. Резнікова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73501.doc.htm
14. Цінність професії девальвується [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gaap.in.ua/archives/2361>.
15. Як Україні Відштовхнутися від Дна Рейтингу Економічної Свободи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://voxukraine.org/2016/03/10/index-of-economic-freedom-ua>.

References

1. Alekseev, G. V., Bobryishev, A. D., Bohanova, E. N. (2002). *Korporativnyie konflikty: prichiny ih vozniknoveniya i sposoby i preodoleniya*. Moscow: Editorial.
2. Sadovska, I. B. (2015). *Bukhhalterskyi oblik v upravlinni pidprijemstvom*. Lutsk: Lutskiy NTU.
3. Havrylko, P. P., Kuzheliev, M. O., Britchenko, I. H. (2016). *Korporativni vidnosyny v bankivskomu sektori: finansovi mekhanizmy ta marketynhovi stratehii*. Rivne- Novyi Sonch : Volyn. oberehy.
4. Haidutskyi, P. I., Zhuk, V. M. (2012). Rol bukhhalterskoho obliku v poperedzhenni ekonomichnykh kryz. *Ekonomika Ukrainy*, 12, 72-82.
5. Danylova, E. I. (n.d.). *Doslidzhennia korporativnykh konfliktiv v korporatsiakh aviatsiinoi haluzi*. Retrieved from: jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/viewFile/407/395.
6. Ievdokimov, V. V. (n.d.). *Asymetriia bukhhalterskoi informatsii ta shliakhy yii minimizatsii*. Retrieved from: http://www.vuzlib.com.ua/articles/book/1545Asimetr%D1%96ja_bukhgaltersko%D1%97_%D1%96/1.html.
7. Zhyhlei, I. V., Kuz, V. I., Lahovska, O. A., Oliinyk, O. V. (2012). *Rozvytok bukhhalterskoho obliku v konteksti uzgodzhennia antahonistychnykh interesiv hrup zainteresovanykh osib*. Chernivtsi: Tekhnodruk.
8. Rybintsev, V. O., Khatser M. V. (2012). Sutnist ta klasyfikatsiia korporativnykh konfliktiv. *Visnyk Natsionalnogo universytetu «Lvivska politekhnikha»*. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku*, 748, 95-99. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2012_748_17.

-
9. Semenov, A. S., Syzov, Yu. S. (2002). *Korporatyvnye konflikty. Prichiny ikh vznikovenyia i sposoby preodolenyia*. Moscow: Edytoryal URSS.
 10. Solianyk, O. M. (n.d.). *Korporatyvni konflikty yak ob'ekt upravlinnia*. Retrieved from: www.essuir.sumdu.edu.ua.
 11. Tarasova, O. V. (2006). Problemy upravlinnia velykymy pidpriemstvamy v Ukraini. *Naukovyi visnyk ODEU. Vseukrainska asotsiatsiia molodykh naukovtsiv. Nauky : ekonomika, politolohiia, istoriia*, 4(24), 235-242.
 12. Tarasova, O. V. (n.d.). *Korporatyvni konflikty yak odna z problem upravlinnia pidpriemstvamy v Ukraini*. Retrieved from: <http://dspace.oneu.edu.ua>.
 13. Kholod, V. V., Reznikova L. S. (n.d.). *Korporatyvni konflikty ta shliakhy yikh podolannia*. Retrieved from: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73501.doc.htm.
 14. *Tsinnist profesii devalvuietsia*. (n.d.). Retrieved from: <http://www.gaap.in.ua/archives/2361>.
 15. *Iak Ukraini Vidstovkhnutysia vid Dna Reitynhu Ekonomichnoi Svobody*. (n.d.). Retrieved from: <http://voxukraine.org/2016/03/10/index-of-economic-freedom-ua>.

Стаття надійшла до редакції 10.12.2016 р.